

MUZEJNÍ KRITIKA/MUSEUM REVIEW

JAK JDE KROJ, TAK SE STROJ

<https://doi.org/10.5817/MuB2018-1-6>

MAGDALÉNA TRČÁLKOVÁ

Dlouhodobá expozice o tradičním odívání na Valašsku *Jak jde kraj, tak se stroj* byla otevřena na konci roku 2016 v prostorách Sušáku Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Na téma odívání je zde nahlíženo jako na důležitou a proměňující se součást života Valachů v období od poslední třetiny 18. století do poloviny 20. století.¹ Prezentována je malá část rozsáhlé oděvní sbírky muzea, která má na 20 000 položek, ale i tak je zde představen velmi ucelený a srozumitelný obraz o vývoji oděvu na Valašsku.

Obr. 1: Dioráma s manželským párem v Rožnovském kroji (foto: Magdaléna Trčálková, 2018).

Expozici můžeme rozdělit na tři části. V úvodu se návštěvník seznamuje s tématem výstavy a základními informacemi o prezentovaném oděvu a jeho jednotlivých částech. Zajímavé jsou například informace o vzniku samotné sbírky a prameňech, které odívání na Valašsku zachycují. Pozornost je také věnována tradičním materiálům a jejich zpracování na oděvní součásti, pro jejichž prezentaci byla natočena edukativní videa, která si může návštěvník pouštět na dvou dotykových obrazovkách.

Druhou část výstavy tvoří především diorámata znázorňující důležité životní momenty v návaznosti na tradiční oděv. Prezentovány jsou zde kompletní oděvy související s životními událostmi od těhotenství až po smrt, ale i vývoj oděvu v návaznosti na rozvoj města Rožnova především v 19. a na počátku 20. století. V rámci tématu jsou

Obr. 2: Pohled do středové části expozice (foto: Magdaléna Trčálková, 2018).

připomenuty i klíčové osobnosti, které se zasloužily o zachování tradičního oděvu. V této části je také možné zhlédnout videa o správném nošení krojů a záznam z výstavy Valašský rok. Ta je v expozici několikrát připomenuta, protože je spojena se založením muzea a ožíváním valašského kroje ve 20. letech. Dioráma prodejny me-

tráže a galanterního zboží pak tuto část expozice uzavírá poukázáním na příchod strojově vyráběných materiálů v 2. polovině 19. století a jejich vliv na vzhled oděvu.

Poslední část expozice má formu studijního depozitáře a prezentuje jednotlivé části oděvu vždy v několika různých provedeních.

¹ DRÁPALOVÁ, Lenka a Jana TICHÁ. *Jak jde kraj, tak se stroj: Katalog expozice o tradičním odívání na Valašsku*. 1. vyd. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2017, s. 8. ISBN 978-80-87210-62-8.

Obr. 3: Výkladní skříň prodejny metráže v druhé části expozice (foto: Magdaléna Trčálková, 2018).

Obr. 4: Tradiční oděv a textil v úvodní části expozice (foto: Magdaléna Trčálková, 2018).

Zastoupeny jsou zde všechny oděvní součásti od spodního prádla až po doplňky. Realizace tohoto studijního deponitáře byla velmi dobrou volbou, protože prostor expozice není velký a tak šuplíky umístěné pod vitrinami jsou další možností pro bezpečné umístění exponátů. Návštěvníkům však není nijak řečeno nebo naznačeno, že se zde exponáty nacházejí a je tak pravděpodobné, že mnoho z nich šuplíky

ani neotevře. V šuplíkách jsou také ne vždy dobře umístěné popisky, které jsou občas zatlačeny až do jejich zadní části a jsou tak snadno přehlédnutelné. Úvodní informace k jednotlivým částem oděvu jsou však až na výjimky přehledně nalepeny na vitrinách.

Všechny tři části expozice se nachází v jedné místnosti a je možné je procházet pouze individuálně.

Komentované prohlídky muzeum běžně nenabízí, ale absenci živých průvodců částečně kompenzuje audioprůvodcem, který obsahuje záznam všech hlavních textů v expozici. Ta se tak stává přístupnější i pro návštěvníky se zrakovým postižením. Audioprůvodce je navíc kromě češtiny v angličtině, němčině a polštině, čímž se rozšiřuje dostupnost expozice pro zahraniční návštěvníky, protože samotné panely tolik jazyků nemohou pojmout a jsou tradičně pouze v českém a anglickém jazyce. Je proto trochu na škodu, že popisky k jednotlivým exponátům, které už audioprůvodce neobsahuje, jsou pouze v češtině.

Celková úroveň prezentace je vysoká. Jednotlivé oděvy jsou vystaveny přehledně a vkusně. Oceňuji především plexisklové formy nejčastěji ve tvaru různých velikých tubusů, které podporují tvar vystavených oděvů a textilií. Velmi dobře byly zvoleny i figuríny, které s tradičním oděvem fungují v naprostém souladu a stejně jako plexisklové formy nepoutají tolik pozornost, čímž dávají vyniknout vystaveným oděvům. Černé pozadí vitrín možná lehce zatemňuje prostor, ale velmi svědčí především bílým textiliím, které v expozici převažují. Díky tomu vyniká řada detailů, jako jsou např. drobné výšivky a háčkové vzory.

Architektonické řešení se s možnostmi specifického prostoru Sušáku vyrovnalo s respektem a kreativitou. Původní dřevěné trámy, které jsou v prostoru dominantní, jsou využity jako dělící příčky mezi jednotlivými tématy. Středem expozice pak vede linka složená z dřevěných kostek, která návštěvníkovi pomáhá držet správný směr prohlídky. Zároveň slouží jako místo k odpočinku po celé délce expozice a prostor pro umístění interaktivních prvků pro děti. Všechny kostky je navíc možné v případě potřeby odnést nebo přesunout.

Za slabou stránku expozice považuji jen špatně zorganizovanou údržbu. Výstavu jsem navštívila pětkrát v různých dnech a časech během šesti měsíců a jen dvakrát byla výstava plně funkční. Při mé první návštěvě byla dokonce v řádných otevíracích hodinách uzavřena úplně a to bez upozornění na webových stránkách muzea. Jindy techničtí pracovníci přišli do expozice provádět opravy a rušili návštěvníky zásahy do osvětlení, a to opět bez jakéhokoli upozornění či omluvy. Opakovaně jsem se pak setkala s nefunkčními videi prezentujícími zpracování textilních materiálů. Drobným nedostatkem je také to, že ne vždy mi byl ke vstupence nabídnut audioprůvodce. Muzea obecně dnes nejsou ve stavu, kdy si takový přístup k návštěvníkovi mohou dovolit a měla by dbát na to, aby byl návštěvník vždy informova-

ný o uzavření nebo servisu expozice a bylo mu nabídnuto vše, co mu může návštěvu muzea zpříjemnit, obzvláště pokud je od něj vybíráno vstupné. Je také škoda, že muzeum nemá pro expozice a výstavy v Sušáku, které nejsou jako venkovní část muzea závislé na ročním období, prodlouženou otevírací dobu aspoň jeden den v týdnu. V zimních měsících nabízený čas od 10.00 do 16.00 je atraktivní pouze pro školy a seniory. Zaměstnaní lidé se ve všední den na výstavy nepodívají.

Expozice *Jak jde kroj, tak se stroj* je možná z pohledu zaměstnanců Valašského muzea v přírodě jen alternativou, ve které se návštěvníci venkovní části muzea mohou schovat před škaredým počasím, a tak její údržbě a propagaci nevěnují tolik pozornosti. I když jsem v průběhu svých návštěv byla v expozici

téměř vždy sama, jsem přesvědčena, že patří mezi to nejlepší co je možné v Rožnově pod Radhoštěm vidět a je škoda, že dle toho není náležitě prezentována a využívána. Expozice by si například zasloužila pravidelné komentované prohlídky nebo komornější promítání filmů souvisejících s tématem tradičního odívání. Z variabilního řešení středového prostoru expozice je zřejmé, že je pro aktivní využívání navržena.

MAGDALÉNA TRČÁLKOVÁ

studentka muzeologie,
Ústav archeologie a muzeologie,
Filozofická fakulta,
Masarykova univerzita, Brno,
Česká republika